

Pielaveden yhtenäiskoulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

lv 2018-2019

1. Johdanto

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta velvoittaa kouluja ja oppilaitoksia laatimaan tasa-arvosuunnitelman myös perusopetusta antavissa oppilaitoksissa. Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että kouluilla ja oppilaitoksilla pitää olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja että kouluissa tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä.

Tasa-arvon edistäminen kouluissa tarkoittaa sitä, että tyttöjä ja poikia kohdellaan tasapuolisesti ja syrjimättömästi koulupäivän kaikissa tilanteissa. Koulussa laadittava tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka ennaltaehkäisee sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää ja tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä koulun arjessa.

Tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa koulussa ei saa esiintyä syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn, kuten iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan tai vammaisuuden perusteella. Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Yhdenvertaisuuslaki, rikoslaki, tasa-arvolaki ja työläinsäädäntö tarkentavat syrjinnän kieltoa eri elämänalueilla.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoituksena on sitouttaa henkilöstö ja oppilaat yhteiseen tasa-arvoajatteluun. Suunnitelman tarkoituksena on myös antaa keinoja ja välineitä edistää tasa-arvon toteutumista koulussamme. Tasa-arvoisessa työ- ja opiskeluympäristössä kaikilla on mahdollisuus työskennellä ja opiskella ilman syrjintää. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista vaikuttaviin asenteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Syrjivät asenteet ovat usein tiedostamattomia ja syrjivät rakenteet vaikeasti havaittavia. Asenteelliset muutokset ovatkin tärkeitä tasa-arvon pitkäkestoisessa edistämisessä.

Tasa-arvon edistäminen on jokaisen koulussamme toimivan velvollisuus. Tasa-arvoinen kohtelu konkretisoituu työntekijöiden ja oppilaiden välisissä vuorovaikutustilanteissa sekä työntekijöiden ja oppilaiden työolojen kehittämisessä.

2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet

2.1 Opetuksen järjestäminen

Pielaveden yhtenäiskoulussa opetus järjestetään siten, että jokainen oppilas saa opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Koulussa huolehditaan siitä, että oppilaan oikeus maksuttomaan opetukseen, oppikirjoihin, tarvittaviin työvälineisiin, työaineisiin ja muuhun oppimateriaaleihin sekä oppilashuoltoon ja laissa määriteltyihin opintososiaalisiin etuihin ja palveluihin toteutuu.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulussa puututaan kaikenlaiseen kiusaamiseen ja syrjintään ja kasvatetaan oppilaita, jotka eivät kiusaa muita. Oppilaat eivät saa joutua

epätasa-arvoiseen asemaan myöskään sen takia, että heillä ei ole käytettävissä omia digitaalisia laitteita. Myös mahdollisten leirikoulujen, retkien ja opintokäyntien suhteen varmistetaan, että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus osallistua varallisuudesta huolimatta.

Koulussa opetus järjestetään siten, että opiskeluympäristö sopii jokaiselle oppilaalle huolimatta sukupuolesta tai muista ominaisuuksista. Koulussa jokaiselle annetaan mahdollisuus oppia juuri itselle sopivalla tavalla. Opetus järjestetään mahdollisimman sukupuolineutraalisti eli oppilaiden sukupuoleen kiinnitetään mahdollisimman vähän huomiota. Opetuksessa otetaan kuitenkin huomioon myös sukupuolisensitiivisyys eli tavoitteena on tunnistaa tyttöjen ja poikien erilaiset tarpeet eri ikä- ja kehitysvaiheissa. Opiskeluolot järjestetään sellaisiksi, että ne sopivat jokaiselle oppilaalle, jokaisen yksilölliset tarpeet tulevat huomioiduksi ilman, että niihin liitetään sukupuoleen liittyviä ennako-odotuksia tai -käsityksiä. Jokaista oppilasta tulee kohdella omana itsenään ja yksilönä riippumatta siitä, mitä sukupuolta hän kokee edustavansa.

2.2 Opintosuoritusten arviointi

Opintosuoritusten arviointi perustuu opetussuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteet ja arviointiperusteet kerrotaan oppilaille. Oppilaan ikä huomioiden oppilasta ohjataan asettamaan itse tavoitteita omalle oppimiselleen. Arvioinnissa ei verrata oppilaiden keskinäisiä suorituksia ja saavutuksia, eikä arviointi koskaan perustu henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja ohjaavaa. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja oppilaalle annetaan jatkuvaa palautetta hänen edistymisestään. Oppilaille annetaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin. Käyttäytyminen arvioidaan erikseen, eikä se vaikuta eri oppiaineista saataviin arviointeihin. Arvosanat annetaan yhdenvertaisin perustein ja koulussa pidetään yllä yhtenäistä arviointikulttuuria.

2.3 Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide

Syrjintä vakaumuksen perusteella on laissa kielletty. Pielaveden yhtenäiskoulussa kunnioitetaan ihmisten erilaisia elämäntapoja ja -arvoja sekä mielipiteitä. Erilaisia elämäkatsomuksia ja vakaumuksia pyritään tuomaan esiin koulun arjessa, jotta henkilöstöllä ja oppilailla olisi mahdollisuus tutustua niihin ja tarvittaessa myös rikkoa mahdollisia ennakkoluuloja ja stereotyyppioita.

Kouluruokailussa erilaiset vakaumukset ja erityisruokavaliot otetaan huomioon. Virallisessa tiedotuksessa ja henkilökunnan antamassa ohjeistuksessa kunnioitetaan erilaisia vakaumuksia ja arvopohjia.

2.4 Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

Etnisestä taustastaan, kansallisuudestaan tai kielestään riippumatta kaikki ovat samanarvoisia. Oppilaiden, henkilökunnan ja vierailijoiden oikeutta etniseen ja kulttuuriseen identiteettiin kunnioitetaan. Rasismia ja etnistä syrjintää ei sallita. Tavoitteena on, että syrjintä ehkäistään jo ennalta. Syrjintätapaukset tunnistetaan ja niihin puututaan välittömästi. Monimuotoisuutta arvostavaa ja keskustelevaa toimintakulttuuria kehitetään sekä tuetaan tasa-arvoista kohtaamista ja vuorovaikutusta. Pyritään huolehtimaan tulkkipalveluista, jotta esimerkiksi koulun ja kodin yhteisyyttä voidaan toteuttaa oppilaan huoltajan äidinkielestä huolimatta. Erilaisia ajattelu- ja toimintatapoja sallitaan ja hyväksytään.

Monikulttuurisuutta pidetään positiivisena resurssina, johon erilaiset ihmiset tuovat täydentävää osaamista. Monimuotoista osaamista pyritään hyödyntämään kaikessa toiminnassa.

2.5 Seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti

Pielaveden yhtenäiskoulussa annetaan tilaa moninaiselle sukupuolen ja sukupuolettomuuden ilmaisemiselle. Jokaisen oman sukupuoli- ja seksuaali-identiteetin pohtimiselle ja kehittymiselle annetaan aikaa ja tukea. Jokaisen seksuaalista suuntautumista kunnioitetaan.

Koulussamme rakennetaan hyväksyvää, erilaisuutta ja moninaisuutta arvostavaa, avointa ja sallivaa ilmapiiriä jatkuvasti ja tietoisesti. Koulussa kannustetaan, tuetaan ja edistetään erilaisten ihmisten kohtaamista ja arvostamista. Tiedotuksessa otetaan huomioon sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus.

Sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta keskustellaan oppitunneilla osana opetusta ja opetussuunnitelmaa. Kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua kaikkeen toimintaan sukupuolesta riippumatta, eikä sukupuoleen liitetä ennakko-oletuksia tai ennakkoluuloja.

2.6 Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy

Pielaveden yhtenäiskoulussa jokaisella oppilaalla ja henkilökunnan jäsenellä on oikeus turvalliseen ja häirinnästä vapaaseen arkeen. Minkäänlaista seksuaalista tai muuta häirintää ei suvaita, olipa kyseessä henkinen tai fyysinen häirintä. Epäasialliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen puututaan. Koulussa tiedostetaan se, että seksuaalinen häirintä pitää sisällään monenlaisia eri osa-alueita vihjailevista eleistä puheisiin ja nimittelyyn ja aina fyysiseen kosketteluun tai jopa seksuaaliseen väkivaltaan tai sen yritykseen asti. Kaikki seksuaaliseen häirintään viittaavat toimet otetaan aina vakavasti ja selvitetään välittömästi. Toimenpiteet valitaan tapauskohtaisesti ja vakavimmat tapaukset, jotka ovat rikoksia, annetaan poliisin selvitettäväksi.

2.7 Vammaisuus ja terveydentila

Ketään ei syrjitä vammaisuuden tai terveydentilan perusteella. Ihmisen kohtelu on yhdenvertaista ja asiallista, on sitten kyse psyykkisestä tai fyysisestä sairaudesta tai vammasta. Oppilaalla ja henkilökuntaan kuuluvalla on oikeus itse päättää, mitä ja kuinka paljon hän haluaa terveydentilastaan tiedettävän ja kenellä on oikeus annettuun tietoon. Oppilaan huoltajan kanssa sovitaan aina tiedottamisesta.

Koulussa tehdään mahdollisuuksien mukaan erityisjärjestelyjä opiskelun mahdollistamiseksi. Esteettömät kulkureitit merkitään selkeillä opasteilla. Uusia rakennuksia ja peruskorjauksia tehtäessä esteettömyys otetaan huomioon. Viestintää kehitetään sellaiseen muotoon, joka saavuttaa kaikki vastaanottajat.

3. Toiminta syrjintä- ja häirintätapauksissa

Häirinnän ehkäiseminen

Häirintää pyritään ennaltaehkäisemään seuraavin toimenpitein:

- Oppilaiden kanssa keskustellaan häirintään liittyvistä asioista luokissa.
- Kiinnitetään huomiota uusien oppilaiden sopeutumiseen kouluun (tukioppilastoiminta).
- Kiusaamistapausten käsittelyssä selkeä toimintalinja.

Häirintään puuttuminen

Jos koulussa havaitaan syrjintää tai häirintää, puututaan siihen seuraavien toimenpiteiden kautta:

- Ensisijaisena vastuuhenkilönä on aina aikuinen, opettaja tai kuka tahansa muu henkilökuntaan kuuluva.
- Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku. Keskustelussa huolehditaan siitä, että jokainen tulee kuulluksi. Kirjataan tapahtumat.
- Keskustellaan ja sovitaan seuraamuksista sekä tilanteen seurannasta. Sovitaan yhteisesti syrjinnän ja/tai häirinnän loppumisesta ja sovitaan, mitä tapahtuu, jos se sopimuksesta huolimatta jatkuu.
- Ilmoitetaan asiasta huoltajalle sekä vakavuusasteesta riippuen myös oppilashuoltohenkilöstölle. Jos huoltaja(t) niin toivoo, järjestetään uusi keskustelu, jossa myös huoltaja(t) on mukana.
- Suoritetaan sovitut seuraamuksiin liittyvät toimenpiteet.
- Seurataan tilannetta ja jos tilanne toistuu, kutsutaan paikalle tekijän (ja teon kohteen) huoltajat ja pohditaan yhdessä ratkaisuja tilanteeseen. Vakavimmissa tilanteissa selvitetään, onko tarvetta ottaa yhteyttä lastensuojeluun ja/tai poliisiin.
- Oppilashuolto huolehtii, että sekä uhri että tekijä saavat tarvitsemansa tuen. Mikäli kyseessä on laajempi ilmiö päätetään yhteisistä toimintatavoista.